

De *kracht* van het engagement

De vermaatschappelijking van de
zorg in de dagelijkse praktijk

COLOFON

'De kracht van het engagement' is een publicatie van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Redactie en interviews: Filip Decruynaere, Commad

Foto's: Céline Brichot

Vormgeving: Nachtbrakers (www.nachtbrakers.be)

December 2013

Depotnummer: D/2013/3241/371

Verantwoordelijke uitgever:

Luc Moens, Koning Albert II-laan 35 bus 30, 1030 Brussel

EEN NIEUW WELZIJNSWOORD?

Het ontbreekt het Vlaamse welzijnsbeleid niet aan jargon en afkortingen.

Sommige begrippen worden modewoorden en duiken dan te pas en te onpas op. Het worden containerbegrippen, die uiteindelijk alles kunnen verklaren en beargumenteren. Dat dreigt ook te gebeuren met de 'vermaatschappelijking van de zorg'. Het begrip is overgewaaid uit Nederland, waar het de evolutie naar een geestelijke gezondheidszorg in de samenleving beschreef. Vandaag staat vermaatschappelijking voor de hele evolutie die welzijn en zorg in Vlaanderen inspireert.

We omschrijven het begrip vermaatschappelijking van de zorg zoals de Strategische Adviesraad Welzijn, Gezondheid en Gezin dit doet in haar visienota uit 2012:

"Verschuiving binnen de zorg waarbij ernaar gestreefd wordt om mensen met beperkingen, chronisch zieken, kwetsbare ouderen, jongeren met gedrags- en emotionele problemen, mensen die in armoede leven, ..., met al hun mogelijkheden en kwetsbaarheden een eigen zinvolle plek in de samenleving te laten innemen, hen daarbij waar nodig te ondersteunen en de zorg zoveel mogelijk geïntegreerd in de samenleving te laten verlopen. Begrippen die hierbij een rol spelen zijn onder meer desinstitutionalisering, community care, empowerment, kracht- en contextgericht werken, vraagsturing en respijtzorg".

Met dit boekje willen we aantonen dat de vermaatschappelijking van de zorg geen holle slogan is. We hebben de voorbije jaren vanuit het beleid sterk ingezet op die beweging. De vermaatschappelijking maakt wezenlijk deel uit van het antwoord op de uitdagingen voor de komende jaren.

DE UITDAGINGEN VOOR MORGEN

Die uitdagingen zijn niet de minste. De vraag naar zorg en ondersteuning neemt voortdurend toe. De oorzaken zijn velerlei: er is de individualisering van de samenleving, de vergrijzing, de vergroening, de globalisering. U heeft er ongetwijfeld al van gehoord.

Bovendien veranderen de zorgvragen van aard. Onze levensverwachting blijft stijgen, wat betekent dat we meer moeten investeren in chronische zorg, geestelijke gezondheidszorg, thuiszorg en ouderenzorg. Ook het aanbod aan jeugdzorg, gezinszorg en handicapspecifieke ondersteuning moeten we in Vlaanderen de komende jaren verder uitbreiden.

Tegelijk zijn de verwachtingen van de zorgvragers geëvolueerd. Mensen zijn vandaag mondiger, ook als patiënt of cliënt. We willen allemaal liefst zo lang mogelijk thuis wonen, we willen onze autonomie bewaren en mee beslissen over de zorg en ondersteuning die we krijgen. Al deze elementen bepalen in sterke mate hoe we de kwaliteit van zorg ervaren.

Heel wat uitdagingen dus, die allemaal tegelijk optreden. Maar die tegelijkertijd een opportuniteit zijn om naar een meer zorgzame en warme samenleving te evolueren. Maar dan moeten we ons, als individu en als maatschappij, durven te engageren.

ALLES BEGINT MET EEN VISIE OP GOEDE ZORG EN HULP

Wat is goede zorg? Welke verwachtingen koesteren we vandaag op het gebied van professionele zorgverlening? Samen met de zorg- en welzijnssector meten we sinds enige tijd de kwaliteit van de zorg en maken we die ook zichtbaar. Maar voor een kwetsbare mens gaat het vaak over méér dan toegan-

kelijke, betaalbare en klantvriendelijke zorg. Het gaat heel fundamenteel over de vraag of er in de samenleving voor jou, als kwetsbare mens, een plaats is.

Over de vraag of je iets kunt betekenen voor anderen. Over de vraag of de samenleving en de mensen in jouw kracht en in die van je gezin of je sociaal netwerk geloven en willen investeren.

DE MOBILISATIE VAN HET SOCIAAL KAPITAAL

Goede zorg maakt met andere woorden deel uit van het dagelijkse sociale leven van mensen. Professionele hulp ondersteunt die participatie en die betrokkenheid wordt ook versterkt door de ongelooflijke kracht van de informele zorg.

Goede zorg krijgt mee vorm door de liefdevolle inzet van mantelzorgers. Ze zijn vandaag met meer dan 600.000 in Vlaanderen en ze geven zin en kleur aan het leven van de zorgvrager.

Goede zorg mobiliseert vrijwilligers om de eenzaamheid van kwetsbare mensen weg te nemen.

Goede zorg gedijt in een samenleving die open staat voor kwetsbare mensen en die mensen nieuwe kansen geeft.

De vermaatschappelijking van de zorg wil het enorme maatschappelijke kapitaal dat Vlaanderen rijk is, mobiliseren. Mensen engageren zich voor andere mensen. 'Ik ben er voor jou. Ik maak tijd voor jou. Omdat ik je graag zie. Omdat ik me verantwoordelijk voel. Omdat je voor mij iets betekent'. Het klinkt als een spreuk van Phil Bosmans, maar zonder deze dimensie verschaalt onze samenleving.

Het beleid moet hiervoor het kader en de nodige middelen voorzien. Het moet een context creëren waarin mantelzorgers en vrijwilligers zich ondersteund voelen en zich gewaardeerd weten.

Het moet voorzieningen en organisaties stimuleren om zich actief open te stellen naar de samenleving.

Het moet sociale netwerken, buurtwerking en het verenigingsleven aanmoedigen, zodat mensen zich verbonden weten met elkaar. Daarover gaat de vermaatschappelijking van de zorg.

IEDEREEN BETROKKEN

De vermaatschappelijking van de zorg beperkt zich niet louter tot de welzijnssector. Ook beleidsdomeinen als economie, wonen, onderwijs, jeugd, mobiliteit, ruimtelijke ordening, justitie, cultuur en sport zijn direct betrokken partij. Het is een verhaal van inclusie.

Vermaatschappelijking gaat ook over de vraag of kwetsbare mensen nog een perspectief krijgen op werk, vaak de poort tot maatschappelijke participatie. Kunnen we als maatschappij in goede huisvesting voorzien voor kwetsbare mensen? Een geborgen thuis is voor ieder van ons essentieel.

En slagen we er voldoende in om een combinatie van werken en zorg dragen mogelijk te maken?

Aandacht voor kwetsbare mensen en het tijdig herkennen van zorg- en hulpvragen, krijgt gelukkig steeds meer aandacht, ook buiten welzijn en zorg stricto sensu.

WAT VERMAATSCHAPPELIJKING NIET IS

Soms wordt de vermaatschappelijking van de zorg afgedaan als een poging van de overheid om haar verantwoordelijkheid voor toegankelijke en betaalbare zorg af te wentelen op de maatschappij.

De overheid zou hiermee een mentaliteit van 'ieder voor zich' installeren. Gezinnen en ouders zouden met onmogelijke verwachtingen worden opgezadeld.

Die kritiek is ongegrond. Het klopt dat alle zorg en welzijn naar de 'professionele sector' doorschuiven onbetaalbaar is. Maar het zou ook een geweldige deresponsabilisering in de samenleving teweegbrengen.

Vermaatschappelijking van de zorg is daarom bij uitstek een positieve keuze. Een keuze vanuit de overtuiging dat net in het appel op het sociaal kapitaal en op de gemeenschap een belangrijke kwaliteit van zorg en hulp zit. Meer zorg in en door de maatschappij is ook betere zorg en een betere kwaliteit van leven.

Ook de bewering als zou de vermaatschappelijking een ondraaglijke last leggen op de schouders van ouders en kinderen, is niet correct. Uiteraard heeft draagkracht van mantelzorgers en vrijwilligers grenzen. Uiteraard moeten we altijd rekening houden met specifieke omstandigheden.

Daarom hecht de vermaatschappelijking ook zoveel belang aan de ondersteuning van de mantelzorgers, aan zorg op maat en aan flexibiliteit in het aanbod.

EEN ROL VOOR ALLE OVERHEDEN

Alle beleidsniveaus in ons land werken samen om de vermaatschappelijking van de zorg te stimuleren.

Federaal is er bijvoorbeeld de evolutie naar minder opnamen in de psychiatrie en meer psychiatrische ondersteuning aan huis, met de inzet van mobiele teams.

Op Vlaams niveau krijgt de vermaatschappelijking o.a. vorm in de ouderzorg, de preventieve gezinsondersteuning, de jeugdzorg en de sector personen met een handicap.

De provincies kunnen, op basis van hun nieuwe opdracht, intersectorale samenwerking stimuleren en op die manier een in de samenleving geïntegreerde zorg promoten. Ook de lokale gemeenschap en het lokale bestuur zijn sterk betrokken.

Fundamenteel gaat dit verhaal immers over samenlevingsopbouw, sociale cohesie, buurtwerking en de samenwerking van heel veel mensen – professionele hulpverleners, mantelzorgers en vrijwilligers – voor een goede organisatie van de zorg.

EEN BEWUSTE KEUZE

De vermaatschappelijking van de zorg is uiteraard geen wondernieuw concept dat uit het niets opduikt. Integendeel. Overal in Vlaanderen zijn er al jaren prachtige illustraties te vinden van vermaatschappelijking van de zorg avant la lettre.

Toch is de vermaatschappelijking vandaag een bewuste keuze die we samen moeten maken. Goede praktijkvoorbeelden en spontaan gegroeide projecten moeten versterkt en vertaald worden in een duurzaam beleid.

Dat veronderstelt aangepaste regelgeving en financieringsmodellen.

LAAT DE VOORBEELDEN SPREKEN

Een beleidsverantwoordelijke die pleit voor vermaatschappelijking loopt uiteraard het risico geconfronteerd te worden met schrijnende noden en situaties.

Waar de praktijk tekortschiet, wordt de theorie soms pijnlijk op de proef gesteld. Maar beleid voeren zonder langetermijnvisie is geen optie. Het is belangrijk die visie te benoemen. Vandaar dit kleine boekje.

Maar genoeg theorie en beschouwing. Verhalen van mensen zijn zoveel sterker om te tonen waarover het gaat.

De getuigenissen uit diverse sectoren tonen dat de vermaatschappelijking van de zorg volop in ontwikkeling is en overal in Vlaanderen mooie en tastbare resultaten boekt.

Jo Vandeurzen

Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

december 2013

Apps en andere instrumenten versterken de autonomie

“Met wat steun kan ik op eigen benen staan”

“Ik werk enkele dagen per week in Vakantiecentrum Ravelingen in Oostende. Ik ruim er de ontbijttafels af, veeg de zaal schoon en ik help mee in de cafetaria. Ik ga daar met de tram naartoe. In het begin ging er iemand met mij mee, maar dankzij ‘BlueAssist’ kon ik mij na een tijdje helemaal zelfstandig uit de slag trekken.

BlueAssist is een applicatie op een smartphone waarmee ik berichten of vragen kan tonen aan de mensen. Ik kan ze bijvoorbeeld vragen om mij een seintje te geven als ik aan de halte kom waar ik moet afstappen. De meeste mensen helpen graag. Ook de chauffeurs van De Lijn. Nu ik het al wat meer gewoon ben, reis ik zelfs al eens zonder BlueAssist te gebruiken.

Op BlueAssist kunnen ook andere schermen ingesteld worden. Als ik bijvoorbeeld in een winkel sta

en plots geen geld blijkt bij te hebben, kan ik heel eenvoudig mijn ouders of coach laten opbellen.

Ook de toepassing 'Cloudina' helpt mij in het dagelijkse leven. Er is onder meer een kalender waar mijn afspraken in staan. Als ik naar de kapper of de tandarts moet, dan gaat er een alarmpje af als het tijd is om te vertrekken. Mijn ouders houden die kalender bij en kunnen mij altijd helpen op die manier. Handig is ook de foto-toepassing. Als ik een nieuw contact heb, maak ik een foto die ik opsla bij het gsm-nummer. Als die persoon mij dan opbelt, zie ik aan de foto meteen wie ik aan de lijn heb. Dat soort praktische instrumenten helpt mij om op eigen benen te staan. Ik heb daar een heel goed gevoel bij."

Hannes Van Quakebeke (24) heeft een verstandelijke beperking en is medewerker van coachingcentrum vzw Ithaka in Oostende, dat inclusief burgerschap centraal stelt.

Inclusieve kinderopvang in Villa Clementina in Zemst

“Hartverwarmend om te zien hoe alle kinderen samen spelen”

“Wij hebben een dochter Lina en een zoon Lenn. Toen Lenn drie maanden oud was, beseften we dat er iets niet klopte. Vandaag is hij drie en een half jaar. We weten nog altijd niet precies wat er aan de hand is. Lenn heeft symptomen van verschillende syndromen. Hij is klein van gestalte en heeft zowel mentale als motorische beperkingen. Het is iets genetisch, maar meer weten de artsen voorlopig ook niet.

Zoals alle ouders droomden wij voor onze zoon een mooie toekomst: naar school gaan, opgroeien, puberen, studies, een vriend of een vriendin en dan op eigen benen staan... Al die zekerheden vallen weg.

Twee jaar geleden begonnen wij ons grote zorgen te maken over kinderopvang en school. Gelukkig ontdekten we Villa Clementina, een kinderopvang waar kinderen met én zonder beperking welkom zijn. Op vijftien minuten van bij ons thuis bovendien. Lenn kan er terecht tot hij zes jaar is. We zijn dus enkele jaren gerust wat dat betreft.

Villa Clementina biedt niet alleen kinderopvang, er zijn ook een verpleegkundige, een logopediste en een kinesitherapeute aanwezig.

Een fantastische ploeg, nog versterkt door heel wat vrijwilligers. Die vrijwilligers doen een gouden job: ze lezen voor, doen spelletjes of troosten de kindjes. De verzorging, het eten geven, het verversen van de luier: voor de verzorgenden neemt het allemaal wat meer tijd in beslag als er kindjes met beperkingen bij zijn. Het mooie aan Villa Clementina is dat Lenn er zowel lotgenootjes als kinderen zonder beperkingen ziet. Het is hartverwarmend om te zien hoe alle kinderen samen spelen, elkaar helpen en samen lachen. Jonge kinderen kijken er niet van op als iemand in een rolstoel zit of een looprekje nodig heeft. En je merkt dat ook veel ouders hiervoor open staan. Er is zelfs een wachtlijst voor de ouders van kinderen zonder beperking!

Lenn is een blij en vrolijk kind. Een lieve kapoen. Hij wordt door iedereen graag gezien. Wij ervaren veel steun van mensen en organisaties. Gelukkig maar, want er komt heel wat bij kijken. Er bestaat veel ondersteuning: verhoogd kindergeld, een parkeerkaart, verminderd tarief voor de belastingen, korting op energie... Alleen moet je het vaak zelf allemaal uitzoeken. Door het bos zien we soms de bomen niet meer. En ja, soms zitten wij er ook even door. Er zijn nog zoveel vragen. We hebben geen idee wat er ons nog te wachten staat...

Gelukkig hebben we dankzij Villa Clementina alvast één grote zorg minder. Sinds twee weken kan Lenn met een loopkarretje stappen. Hij is fier als een gieter. Wij hebben onze vrienden en familie en de medewerkers van Villa Clementina een feest beloofd als Lenn zelfstandig kan stappen. Ja, dat soort evidente dingen is plots enorm belangrijk voor ons. En dan zijn we ook blij dat te kunnen delen."

Evi Michiels (32), mama van Lina en Lenn De Leus

Woonzorgproject Vlaams Bouwmeester in Groot-Bijgaarden

“Een plaats waar mensen de cultuur hebben om elkaar te helpen”

“In 1993 startten mijn echtgenote en ik samen het distributiebedrijf voor de horeca Makady in Groot-Bijgaarden. Het bedrijf groeide en groeide. Tot we beseften dat we niet langer in het centrum van Groot-Bijgaarden konden uitbreiden. We moesten verhuizen. We hadden nochtans een goede band met de bureu. Ik wipte geregeld eens binnen, deed al eens een boodschap voor een oudere buurvrouw of ging een kopje koffie drinken. Ja, het sociaal contact met de buurt is voor mij altijd belangrijk geweest. We leven niet alleen op de wereld hé.

Toen we uit Groot-Bijgaarden weg zouden trekken, wilden wij de buurt mee laten beslissen wat er met het terrein zou gebeuren. We konden de site verkopen om er een supermarkt of een winkelcentrum te laten verrijzen, maar dat zagen de bureu liever niet gebeuren. Toen is het idee ontstaan om er een woonzorgsite van te maken. Ik heb zelf een zoon van 24 jaar die visueel gehandicapt is en in Groot-Bijgaarden wonen bovendien heel wat oudere mensen die zorg nodig hebben. Groot-Bijgaarden beschikt niet over aangepaste woonzorgvoorzieningen. Als we nu een site zouden creëren waar mensen zelfstandig

kunnen leven, maar er toch zijn voor elkaar, om elkaar te helpen en te ondersteunen waar nodig.

Verschillende generaties door elkaar: jonge gezinnen met kinderen, mensen met een beperking, ouderen... Een plaats waar mensen de cultuur hebben om elkaar te helpen.

Groot-Bijgaarden is uitstekend gelegen, het heeft een mooi gerenoveerd plein en heel wat nieuwbouw. Het is er prettig wonen. We willen er een energie-efficiënte site van maken, die ecologisch verantwoord is. En we denken aan heel wat mogelijkheden: een polyvalente zaal, een indoorpetanque... De site biedt heel wat opportuniteiten.

Het project krijgt onder de naam Future All Care Living Solution de steun van het Team Vlaams Bouwmeester, dat over Vlaanderen verspreid vijf pilootprojecten Zorg begeleidt."

*Peter De Meuter (51), ondernemer
Initiatiefnemer en bouwheer zorgsite in Groot-
Bijgaarden*

Als samenleving ruimte maken voor solidariteit

“De meeste ouders in Vlaanderen hebben vast en zeker herinneringen aan de vroegere ‘Weeg’ of het ‘Kinderheil’, of wat recenter, de consulten bij Kind en Gezin. Goed om te weten is dat er achter deze jarenlange, vertrouwde werking duizenden vrijwillige medewerkers actief zijn: vermaatschappelijking van de zorg ‘avant la lettre’.

De krachtige inzet van zo velen moeten we absoluut in ere houden en verder versterken. Het is voor mij heel duidelijk dat het ondersteunen van gezinnen moet gedragen worden vanuit een partnerschap met de overheid, met professionele organisaties en de inzet van de burger. Zo is het voor veel gezinnen verrijkend dat ze met hun verhalen en hun verzuchtingen niet alleen terechtkunnen bij hiervoor opgeleide mensen, maar ook bij andere ouders.

Het is voor gezinnen die het even niet zien zitten, zoveel veiliger om terecht te kunnen bij een ander gezin als steungezin, dan dat ze de problemen onmiddellijk bij een hulpverlener op tafel moeten leggen. Het is belangrijk om als samenleving ruimte te maken voor deze solidaire inzet van gezinnen onder elkaar. Via ontmoetingsmomenten, via steungezinnen, via huisbezoeken van ouders aan ouders... willen we de vermaatschappelijking van de zorg verder vormgeven in de Huizen van het Kind.”

*Katrien Verhegge, administrateur-generaal
Kind en Gezin*

Heb je nog tijd?

Wil je die tijd vrijmaken
voor kwetsbare gezinnen
met jonge kinderen?

Welkom in onze DOMO-groep!

Heb je interesse en wil je:

- een voorstelling over Domo-Hasselt?
- je melden als Domo-vrijwilliger?
- een gezin de weg wijzen naar Domo?

Neem dan vlug contact via mail of GSM!

GSM 0475 31 04 49 | info@domohasselt.be

**Vrijwilligerswerking Domo helpt
kinderen en gezinnen**

**“Misschien een druppel op een hete
plaat, maar wel een belangrijke
druppel”**

“Nu onze eigen kinderen opgegroeid zijn, wilden mijn echtgenoot Marc en ikzelf graag wat tijd vrijmaken om andere kinderen te helpen. We ervaren dat als een verrijking voor onszelf. Het houdt ons ervan bewust dat geluk en welzijn niet altijd zo vanzelfsprekend zijn.

Marc was betrokken bij de start van Domo in Hasselt. Domo biedt met vrijwilligers

ondersteuning bij de opvoeding van kinderen. Zo ga ik sinds september 2012 wekelijks langs bij een alleenstaande moeder met een tweeling van acht jaar. Het was de school die indertijd een gedragsprobleem en een moeilijke thuissituatie signaleerde. Met Domo wilden we helpen aan een betere verstandhouding thuis en tegelijk de mama, die uit Kameroen komt, sociaal vaardiger maken.

Uiteraard verloopt alles altijd in afspraak met de ouders, in dit geval de moeder. Wij dringen ons niet op. We luisteren zonder te oordelen. En waar we kunnen, helpen we. Zo ga ik met de tweeling af en toe naar de bibliotheek. Later is ook de moeder eens meegekomen. Ik heb de kinderen ook leren fietsen. Het zijn kleine dingen, maar zowel de kinderen als de moeder vinden het fijn om als gezin beter te functioneren.

De mama is heel open van geest. Ze heeft me kennis laten maken met de Afrikaanse cultuur. Ze kent nu ook mijn gezin. Mijn man Marc knapt al eens een karweitje op of helpt wat bij het papierwerk. En ze heeft ondertussen werk gevonden, waardoor haar sociale contacten verder uitbreiden en ze nog beter integreert in onze samenleving.

Ja, ik heb echt het gevoel dat ik mee het verschil kan maken in dat gezin. Het is misschien een druppel op een hete plaat, maar dan wel een heel belangrijke druppel."

Christel Kuipers (49), medewerker personeelsdienst OCMW Hasselt en vrijwilliger bij Domo Hasselt

Dienst Ondersteuningsplan luistert naar zorgvrager

“Het doet me deugd weer onder de mensen te komen”

“Ik heb in 2007 een werkongeval gehad. Ik ben van zes meter hoog op beton gevallen. Ik brak twee nekwervels, verbleef drie maanden op de dienst Intensieve Zorgen in het ziekenhuis van Brugge en volgde daarna een jaar revalidatie in het UZ Gent. Ik ben voor drie vierde verlamd, onder meer aan mijn onderste ledematen. Sindsdien woon ik weer thuis bij mijn ouders.

Ik heb het voorbije jaar veel steun gehad aan Sarah van de Dienst Ondersteuningsplan (DOP). Bij onze kennismaking vroeg ze me wat ik nog wou doen in mijn leven en wat ik belangrijk vond. Ik vertelde haar dat ik vooral het sociaal contact met mensen miste en dat ik graag nog een stukje van de wereld wou zien. Ze gaf meteen aan dat dat mogelijk was, maar dat ik mee het initiatief moest nemen.

Sarah bracht me in contact met de vzw Hart voor Jongeren, een organisatie die activiteiten en reizen organiseert voor jongeren met een fysieke beperking. Ik voel me heel goed in die groep. Ik ben onlangs met hen op reis gegaan naar Turkije. Het was fantastisch!

Sinds kort bouw ik ook mijn netwerk van vrienden en kennissen weer uit. Sarah en de

vzw Plan hebben me hierbij op weg gezet. Ik heb vrienden van vroeger uitgenodigd en de respons was heel groot. Het doet me deugd om weer onder de mensen te komen. Ik snap ook wel dat ik zelf de touwtjes van mijn leven weer in handen moet nemen. Dat was niet gemakkelijk in het begin, maar ik zie dat het werkt en dat ik er mij goed bij voel.”

Christophe Van De Walle (31) uit Bellem (Aalter)

Zelf je plek kunnen kiezen in de samenleving

“Iedere moeder en vader voelt zich vanaf de geboorte tot in de diepste vezels verbonden met zijn kind. Dat zit in onze genen en in onze cultuur. Welke eigenschappen het kind ook heeft, iedere ouder houdt van zijn kind en wil er het allerbeste voor.

Sommige kinderen vragen zulke intense zorg, dat de ouders die niet alleen kunnen dragen. In de vorige eeuw namen we deze kinderen met een handicap op in gespecialiseerde internaten. Als ze volwassen werden, lieten we ze wonen in afzonderlijke tehuizen voor volwassenen. Met de beste bedoelingen verlegden we ‘de plek van zorg’ van het gezin naar de instelling. De financiering van de zorg verliep ook via die ‘plek’. De zorg werd vaak volledig overgenomen.

Gesteund door de Verenigde Naties willen we ‘deze plek van zorg’ terug in de samenleving leggen. De mens met een handicap wordt dan terug onze buur, onze kennis, onze vriend... Gezinsleden, familie, burens en vrienden zorgen voor elkaar als het nodig is en als het kan. Professionele begeleiders ondersteunen, vullen aan of nemen het over als het noodzakelijk is.

Door de financiering van de zorg en de ondersteuning te koppelen aan de persoon met een handicap, zal hij zelf zijn plek kunnen kiezen in de samenleving. Zo wordt de persoonsvolgende financiering de hefboom voor personen met een handicap om vermaatschappelijking van zorg in de praktijk te brengen. Een droom die werkelijkheid wordt!”

Jean-Pierre Van Baelen, directeur Diensten- en Begeleidingscentrum Openluchtvoeding vzw en voorzitter van het raadgevend comité van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

Woonbegeleiding, tweedehandszaak en lunchbar Alderande

“Een mooie en warme integratie in de maatschappij”

“In Alderande kiezen we resoluut voor zorg op maat en inclusie. We werken hiervoor samen met voorzieningen uit de gehandicaptenzorg, de gezinszorg, de geestelijke gezondheidszorg én tewerkstellingsorganisaties. We kijken over de muurtjes heen en bundelen de krachten.

Woonbegeleiding bieden wij bewust in gewone rijhuizen of een studiocomplex, waar elke bewoner comfort en privacy geniet. We werken ook samen met een sociale huisvestingsmaatschappij, waarbij we zorgen voor ambulante ondersteuning van de huurders.

Uit het woonproject is ons arbeidszorgproject gegroeid. Nogal wat mensen kunnen niet in het gewone arbeidscircuit terecht. Daarom hebben we zelf tewerkstelling gecreëerd, onder meer met een tweedehandskledingswinkel en een lunchbar. Niet alleen het werk is belangrijk, maar vooral ook de sociale contacten en de structuur die een job biedt. We werken vooral met mensen met een vervangingsinkomen. Zij komen hier vrijwillig werken, zonder extra inkomsten.

Zowel de tweedehandskledingszaak als de lunchbar worden professioneel gerund. De opbrengsten investeren we opnieuw in het

arbeidszorgproject. In totaal biedt Alderande woongelegenheden aan een 40-tal mensen met een beperking. Evenveel mensen zijn actief in ons arbeidszorgproject: mensen met een beperking, maar ook laaggeschoolde mensen of mensen met een psychiatrisch verleden. Die mix van allerlei mensen, samen met de contacten met onze vrijwilligers en de klanten, zorgt voor een mooie en warme integratie in de maatschappij.”

Rik Charle, directeur van Alderande in Lokeren

Vermaatschappelijking is de enige weg

“Vermaatschappelijking van de zorg betekent dat kwetsbare mensen in de samenleving zelf worden opgevangen i.p.v. in instellingen. Een zeer goede evolutie, maar we moeten goed beseffen dat die maatschappij daar niet altijd klaar voor is. Daarom moeten we tegelijk ook sleutelen aan die maatschappij, met basisrechten, solidair burgerschap, leefbare wijken enzovoort...

Exact 20 jaar geleden werd de wet op de landloperij afgeschaft en werden de oude kolonies gesloten. Terecht. Een evolutie naar vermaatschappelijking werd ingezet, waardoor er vandaag meer én geslaagde pogingen zijn om dak- en thuisloosheid te bestrijden, met woongerichte oplossingen. Dat we daarbij nog te vaak botsen op een niet-toegankelijke woonmarkt en op onverdraagzaamheid in de openbare ruimte, mag geen reden zijn om de oude kolonies terug te openen. Verdere vermaatschappelijking is de enige weg. Het is ook een evolutie van zorg of ‘verzorging’ naar een ondersteuning in het dagelijks leven.

Wij noemen dat ‘sociaal werk’. Sociaal werkers zijn als ‘specialisten van het dagelijks leven’ onmisbare bondgenoten voor kwetsbare mensen. Sociaal werkers gaan uit van de eigen krachten van mensen, werken aan een steviger sociaal netwerk en komen actief op voor de basisrechten van kwetsbare burgers.

Vermaatschappelijking is daarom ook een keuze voor meer en sterker sociaal werk op de eerste lijn. Ook die keuze mag best wat radicaler gemaakt worden.”

Ludo Serrien, directeur Steunpunt Algemeen Welzijnswerk

Ruimtelijke ordening en stadsplanning

“Elke wijk is een gemeenschap met een eigen identiteit”

“Mensen wonen het liefst zo lang mogelijk thuis. Dat lukt dikwijls heel goed, als er voldoende mantelzorg aanwezig is. Dat is niet altijd evident. Mensen moeten langer werken en van jonge grootouders wordt verwacht dat ze geregeld de kleinkinderen opvangen én ook voor hun eigen oude vader of moeder zorgen. Gelukkig zijn er ook burens of vrienden die een handje toesteken. Dat vrijwilligerswerk is zeer positief, zeker als het professioneel wat gecoördineerd wordt, als de zorg goed afgestemd is en alle hulpverleners op één lijn zitten.

Ook als een verhuis naar een serviceflat of een woonzorgcentrum nodig is, moeten we zo goed als mogelijk een sociaal netwerk proberen te installeren. Dat werkt. We zien dat mensen in serviceflats elkaar leren kennen, soms zelfs echte vrienden worden en elkaar helpen als het nodig is.

Veel zorg besteden we aan de inplanting van nieuwe woonzorginfrastructuur. Elke wijk in de stad Antwerpen beschouwen wij als een gemeenschap met een eigen identiteit, waarvan senioren zo lang mogelijk deel moeten kunnen uitmaken. Daarom heeft elke buurt een thuiszorgdienst, een woonzorgcentrum en een dienstencentrum. Nieuwe projecten bekijken we eerst door de bril van de stadsontwikkeling. Een masterplan brengt de interactie met de buurt in kaart: waar is er nog een buurtwinkel nodig, een kinderdagverblijf of een kapperszaak... Pas dan halen we er een architect bij, die rekening moet houden met het masterplan.

Op dit ogenblik loopt een proeftuinproject 'zorgzame buurt'. Voor een gebied met circa 10.000 inwoners willen we een netwerk van zorg creëren. Niet op één site, maar verspreid over de wijk, heel dichtbij en geïntegreerd in het sociaal weefsel. We proberen overal winwinsituaties te realiseren, zowel voor de buurt als voor de mensen die zorg nodig hebben."

*Johan De Muynck, algemeen directeur
Zorgbedrijf Antwerpen*

Respijthuis Villa Rozerood,
De Panne

“Wij willen Mats nog zoveel mogelijk leven geven”

“Wij zijn de papa en mama van Ina en Mats. Zoals vele gezinnen droomden wij van een huisje met een tuintje en twee gezonde kindjes. Alles leek goed te gaan. Tot in augustus 2011 bij onze Mats MLD werd vastgesteld. Mats was toen zes jaar. MLD staat voor metachromatische leukodystrofie, een zeldzame stofwisselingsziekte. Beetje bij beetje verliezen MLD-patiënten hun lichamelijke en verstandelijke vaardigheden en worden ze volkomen zorgafhankelijk. MLD is niet te genezen. Alleen een beenmergtransplantatie kan in een vroeg stadium soms een uitweg bieden.

Toen we lieten onderzoeken of Ina eventueel beenmergdonor kon zijn voor haar broer Mats, bleek ook Ina, toen zeven jaar oud, MLD te hebben. In december 2011 werd zij in het ziekenhuis opgenomen voor een beenmergtransplantatie. De start van een lange lijdensweg. Al wat verkeerd kon lopen, liep verkeerd. Na een strijd van vier maanden overleed ons Inatje op 2 april 2012. Tijdens deze vier maanden pendelden we in beurtrol tussen het ziekenhuis en onze thuis. Mats had toen nog zijn ‘beste’ maanden.

Ondertussen is Mats volledig zorgafhankelijk. Hij kan niet meer lopen, niet meer zitten en hij krijgt sondevoeding. Maar hij blijft ons zonnetje in huis. Wij zorgen voor onze ‘Matseman’

thuis. Dat is het enige wat nog telt voor ons. Wij hebben ons huis aangepast, met een slaapkamer en een badkamer met tillift, aansluitend aan de leefruimte. Wij zijn beiden minder uren gaan werken, ook al biedt ons werk een welgekomen afleiding. Op dinsdag en donderdag komen opa en oma bij ons thuis voor Mats zorgen. Ze doen dat bijzonder graag, en met heel veel liefde, ook al worden ze een dagje ouder. Zij kennen Mats natuurlijk heel goed. Ze weten hoe hij vroeger was. Ze weten waar hij van houdt, wat hij leuk vindt... Dat is voor ons, als ouders, een extra geruststelling om de zorg voor onze Mats in hun handen te geven.

Toen we voor het eerst naar Villa Rozerood trokken, was dat toch met een klein hartje. Wij willen Mats voor de korte tijd die hij nog te leven heeft, graag nog zoveel mogelijk leven geven. Maar met zijn beperkingen zijn er weinig plaatsen waar we terechtkunnen. In Villa Rozerood voelen we ons niet alleen erg welkom, maar ook veilig en geborgen. Zowel de vaste medewerkers als de vrijwilligers zijn deskundig, ongedwongen en zeer hartelijk. We kunnen daar helemaal onszelf zijn en even tot rust komen, tijd maken voor elkaar en ontspannen met Mats. Echt een vakantiegevoel. Ja, ook Mats voelt zich goed in zijn vel in Villa Rozerood. Hij kan het niet meer verwoorden, maar wij merken het. Bij ons vorige bezoek nodigde een enthousiaste vrijwilliger ons uit om even mee te gaan naar de paardenmanege. Mats beleefde er een superdag! Hij heeft in Villa Rozerood ook contact met andere kinderen en hun ouders. Wij hebben er vrienden voor het leven ontmoet. Natuurlijk is het jammer dat respijthuizen als Villa Rozerood moeten bestaan, maar gelukkig zijn ze er. Villa Rozerood maakt voor ons het verschil. Het helpt ons om vol te houden. Wij kijken nu al uit naar ons volgend weekendje in De Panne in december. Samen met onze Mats."

Ive Verhaeghe en Mieke Proot, ouders van Ina en Mats*

Een fijnmazig, sociaal en samenhangend netwerk

“Vlaanderen telt vandaag zo’n 100.000 mensen met dementie. Tegen 2020 zal dat aantal met 30% stijgen. Een goede begeleiding is nuttig, maar dan zonder betutteling. We spreken graag over brede zorg: een fijnmazig, sociaal en samenhangend netwerk dat de participatiemogelijkheden van kwetsbare burgers versterkt en de omgeving (familie, vrienden, kennissen) uitnodigt deel te nemen aan dat netwerk. Enkel het aanbieden van professionele zorg- en dienstverlening draagt onvoldoende bij tot de kwaliteit van leven.

Er is ook een opdracht weggelegd voor de samenleving. De afgelopen jaren is er veel werk verricht voor de beeldvorming over dementie. Een mooi voorbeeld was de Music for Life-actie van Studio Brussel, die mensen met dementie een stem gaf. De campagne ‘Vergeet dementie, onthou mens’ is nog zo’n voorbeeld. Opvallend is de verandering in taalgebruik. Waar het 20 jaar geleden nog ging over ‘de demente’ of ‘de dementerende oudere’ spreken we nu over een persoon met dementie. Hij of zij blijft immers in eerste instantie een volwaardig persoon.

Steeds meer gemeenten benoemen zichzelf als ‘dementievriendelijk’ en streven naar een omgeving waar mensen met dementie zo normaal mogelijk kunnen wonen. Zo wordt bijvoorbeeld gewerkt aan een dementievriendelijke middenstand, waar apothekers, kappers of café-uitbaters expliciet rekening houden met klanten met dementie. Zorg voor en begeleiding van kwetsbare burgers is pas succesvol als men blijvend zijn plek kan innemen in de samenleving ondanks dementie of toenemende afhankelijkheid.”

Jurn Verschraegen, directeur Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Wzc De Regenboog, waar mensen elkaar ontmoeten

“Hier valt altijd iets te beleven”

“In woonzorgcentrum De Regenboog in Zwijndrecht willen we het stereotiepe beeld doorbreken van het ‘rusthuis’ als een gesloten omgeving waar mensen alleen komen als het echt moet. Een mooi voorbeeld is onze cafetaria, die we hebben uitgebouwd als een heus ontmoetingscentrum voor de hele buurt.

De keuken van De Regenboog bereidt al jaren ook de maaltijden voor de kinderen van de scholen vlakbij. Vroeger werden de maaltijden in de scholen geleverd, vandaag doen we het omgekeerd. Elke middag komen bij ons een honderdtal kinderen de maaltijd gebruiken. Een win-winsituatie voor iedereen, want de scholen zijn enthousiast. Bovendien hebben we op woensdagnamiddag het project ‘Jong van hart’: kinderen komen hier samen met de bewoners tekenen, knutselen, zingen of ze maken al eens een uitstap naar het museum. En van het een komt het ander: de kinderen komen naar het woonzorgcentrum voor carnaval, met Lichtmis brengen ze pannenkoeken enzovoort.

Ook de jeugdbewegingen voelen zich welkom in ons woonzorgcentrum. De KSA bijvoorbeeld, organiseert graag zijn jaarlijkse mosselweek in ons ontmoetingscentrum. Ze hoeven daar geen cent voor te betalen. In ruil doen ze een tegen-

prestatie. Tussen kerst en nieuwjaar zullen ze kaartjes maken voor de bewoners en ze een bezoekje brengen. Mooi toch!
Ook KWB, Markant, een dansschool en heel wat andere verenigingen komen hier geregeld langs. We hebben een lage drempel, onze deur staat altijd open. Er valt hier altijd iets te beleven. Dat is leuk voor de bewoners. Het brengt leven in de brouwerij. Bovendien zijn er geregeld mensen die het woonzorgcentrum op een andere manier hebben leren kennen en hier vrijwilligerswerk komen doen.

Eén keer per jaar organiseren we in ons ontmoetingscentrum een activiteit voor de bewoners van de gemeente Zwijndrecht. Dan nodigen wij een bekend spreker uit: Kurt Van Eeghem, Dixie Dansercoer... Dan zit het hier helemaal vol en iedereen geniet."

Luc Schoenaers, algemeen directeur wzc De Regenboog in Zwijndrecht

Het belang van de verbondenheid tussen mensen

“Het concept van de vermaatschappelijking van de zorg voor oudere mensen beklemtoont het belang van de verbondenheid tussen mensen. Zorg in de vertrouwde omgeving en verleend door mensen die het dichtst bij de oudere persoon staan, biedt de grootste kansen op kwaliteit van leven. Dat is ook wat de meeste oudere mensen het liefste willen. De vermaatschappelijking komt tegemoet aan een brede vraag in de samenleving.

Een bijzondere aandacht moet gaan naar de mantelzorgers en vrijwilligers. Zonder hun beschikbaarheid en inzet is vermaatschappelijking van zorg onmogelijk.

De vermaatschappelijking van de zorg komt niet vanzelf. Het rekt op zorgzame burgers en zorgaanbieders die bereid zijn om hun zorgverantwoordelijkheden op te nemen, maar ook op een sterke én zorgzame overheid, die hen hierbij faciliteert, ondersteunt en waardeert.”

Bernadette Van den Heuvel, stafmedewerker woonzorg Zorgnet Vlaanderen

Psychiatrische hulpverlening aan huis

“We laten de mensen niet aan hun lot over”

“Wij zijn binnen het netwerk Reling (West-Limburg) in februari 2012 gestart met het mobiel team voor langdurige psychiatrische zorg. Wij komen bij de mensen thuis, na een vraag of signaal uit de omgeving: de mantelzorger, de huisarts of een andere verwijzer. Meestal gaat de patiënt akkoord met onze komst. Wij hebben zijn toestemming nodig. We werken heel laagdrempelig: als we de eerste keer niet welkom zijn, proberen we nog een keer en nog een keer. We laten de mensen niet aan hun lot over.

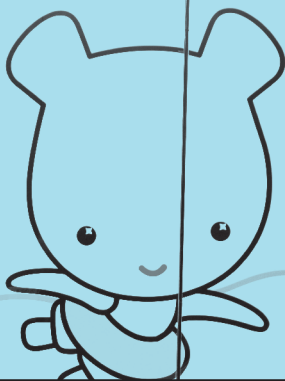
Door bij de mensen thuis te gaan, slagen we erin om opnames in het ziekenhuis te vermijden. Zeker bij zogenaamde ‘draaideurpatiënten’, die vroeger meerdere keren per jaar in het ziekenhuis opgenomen werden, proberen we de vicieuze cirkel te doorbreken. We richten ons op de krachten van de patiënt en op zijn context. We proberen zijn netwerk te mobiliseren. Gewoon om af en toe even koffie te gaan drinken, bijvoorbeeld. Even wat bijpraten, een wandeling maken... Mensen helpen graag als het om iets kleins gaat. Dat sociale contact is van onschatbare waarde. Voor de patiënt is

het vaak een bewijs dat mensen terug in hem geloven.

Psychiatrische zorg aan huis is niet vanzelfsprekend. Je ontmoet er de patiënt letterlijk in zijn context. Jij bent te gast, hij is de gastheer. Je ziet de woonsituatie, de partner, de buurt. En soms begrijp je beter waarom het verkeerd gaat. Het is verrijkend voor de zorg dat we in die momenten kunnen terugvallen op ons netwerk en de verschillende partners. Dat is een echte meerwaarde."

Eddy Daems, teamleider van het mobiel team voor langdurige psychiatrische zorg Reling in Limburg

Ziekenhuizen betrekken patiënt bij zorgbeleid

“De patiëntenparticipatie krijgt vorm”

“Een actief kwaliteitsbeleid moet ingebakken zijn in de cultuur van elk ziekenhuis. Als een vanzelfsprekendheid, waarop mensen kunnen rekenen. Veilige en kwaliteitsvolle zorg is veel méér dan het volgen van procedures en richtlijnen. Het is een attitude bij alle hulpverleners: zowel verpleegkundigen als artsen, schoonmaaksters en vrijwilligers. Alles wat rond de patiënt gebeurt, hangt nauw samen in één keten van zorg. Ik ben erg trots dat AZ Groeninge onlangs het internationale kwaliteitslabel JCI behaalde.

De vermaatschappelijking van de zorg zet de ‘empowerde patiënt’ centraal. Meer en meer wordt de patiënt direct betrokken bij het zorgbeleid. Zorgverstrekkers nemen tijd om te luisteren, te overleggen en zo veel mogelijk zorg op maat te verlenen. Toegegeven, het is een hele uitdaging voor een groot ziekenhuis om de patiënt altijd centraal te stellen en de zorg en de informatie te coördineren. Maar de patiëntenparticipatie krijgt vorm. Empowerment betekent ook dat zorgverleners en patiënten naar elkaar luisteren en met elkaar praten. Het is een verhaal van rechten

en plichten. De mogelijkheden zijn immers niet onbeperkt. Als een patiënt graag twee of drie dagen langer wil blijven voor zijn comfort, moeten we eerlijk durven antwoorden dat dat niet kan. Dat is niet altijd evident. We moeten hier een goede balans nastreven.”

Jan Deleu, algemeen directeur van AZ Groeninge in Kortrijk

De verbindende krachten tussen gezinnen

“Echte vermaatschappelijking van de zorg betekent dat de zorg voor mekaar deel uitmaakt van de samenleving en daar niet buiten staat. Dat impliceert dat formele hulpverlening niet voor alles de enige of de beste oplossing is. De recente beleidskeuze om sterk in te zetten op pleegzorg in probleemsituaties waarbij kinderen of volwassenen niet langer in hun eigen gezin kunnen blijven, illustreert mooi hoe die vermaatschappelijking van de zorg vorm kan krijgen. Pleegzorg zet immers in op de verbindende krachten tussen gezinnen die te midden van de samenleving staan. Pleegzorg is ingebed in het gewone leven. Bij pleegzorg is de professional ‘de coach’ van dat gebeuren. Die steun van een dienst voor pleegzorg is belangrijk, maar de kern van het pleegzorggebeuren speelt zich af in de gezinnen zelf. Zij dragen solidariteit uit. Zij delen het leven, laten ‘vallen en opstaan’ in een veilige gezinscontext toe.”

Benedikte Van den Bruel, coördinator voorbereiding uitvoering decreet pleegzorg, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Gezinshulp en aanvullende thuiszorg versterken mensen

“Ik ben blij dat ik zolang thuis heb kunnen wonen”

“Binnenkort word ik 84 jaar. Ik woon al jarenlang alleen, maar nu gaat het moeilijk. Gelukkig kan ik rekenen op gezinshulp van Familiehulp, de poetsdienst van het OCMW en een tuinier die mijn tuin onderhoudt. Een buurvrouw van een straat verderop komt mij af en toe helpen om mijn papieren in orde te houden. Mijn maaltijden laat ik komen van bij een traiteur. Ik heb nochtans altijd heel graag gekookt en gebakken. Maar mijn ogen gaan er snel op achteruit. Ik heb maar 5 procent zicht meer.

Ik ben ondertussen ook al zes keer geopereerd. De laatste ingreep was een heel zware darmoperatie. Ik moest drie en een halve maand in het ziekenhuis blijven. Vandaag voel ik me weer beter. Samen met de medewerkster van Familiehulp ga ik elke week mijn boodschappen doen. Soms voel ik me wat eenzaam, maar als de kapper of de poetsvrouw langskomt, voel ik me snel weer beter. Familie heb ik niet meer.

Onlangs heb ik beslist om naar het woonzorgcentrum te verhuizen. Mijn ogen willen niet meer mee. Ik kan geen tv meer kijken, geen krant of boek meer lezen. Ik luister alleen nog naar de radio.

Ik heb een aanvraag ingediend voor het woonzorgcentrum. Neen, ik zie daar niet tegenop. Wat moet, dat moet. Ik ben heel blij dat ik zo lang thuis heb kunnen wonen, dankzij de hulp van heel wat mensen.”

Claudine Spaliers (83) uit De Pinte

Dagcentra bieden steun aan ouderen en mantelzorgers

“Mijn vader voelt zich al helemaal thuis in het CADO”

“Als oudste dochter deed het me verdriet toen ik zag dat onze vader drie jaar geleden achteruit begon te gaan. Hij zat hele dagen thuis en verloor zijn interesse in alles. Het verdict van de dokter was zwaar: de ziekte van Alzheimer.

Mijn vader was vroeger heel sociaal. Hij was actief en geëngageerd en overal waar hij kwam, kende hij veel mensen. De mensen groetten hem op straat en maakten graag een praatje. Met zijn ziekte zag ik dat allemaal heel snel afbrokkelen. Veel mensen weten niet wat te zeggen tegen iemand met Alzheimer. En mijn vader toonde ook niet veel belangstelling meer. Dat deed me veel pijn en ik sprak erover met de huisarts. Hij raadde me aan om contact te nemen met CADO in Vosselaar, een dagcentrum voor ouderen.

Het was afwachten hoe mijn vader zou reageren. Maar het valt heel goed mee. Toen hij er voor het eerst kwam, vroeg men hem wat hij zoal graag deed. Hij heeft altijd graag getekend en geschilderd. Maar al snel bleek dat het hem niet goed meer lukte. “Ik heb al genoeg getekend in mijn leven”, riep hij als excuus voor zichzelf in. Toch aardt hij heel goed in het CADO. Hij heeft er sociale contacten en krijgt

er huishoudelijke taken, zoals boodschappen doen, onder begeleiding weliswaar. Drie dagen per week gaat hij er 's morgens heen met de Minder Mobielcentrale. Om 16 uur gaat mijn echtgenoot hem terug oppikken. Mijn vader voelt zich al helemaal thuis in het CADO. Hij praat en hij lacht samen met de anderen. Af en toe maken ze een uitstap. En als er iets scheelt, bellen ze mij gewoon op.

Voorlopig woont mijn vader nog in bij mijn zus, die alleenstaande en zelf ook hulpbehoevend is. Hij is nog te goed voor het woonzorgcentrum, maar hij heeft wel hulp nodig. Meer hulp dan mijn man en ik kunnen geven: zelf maak ik als zelfstandige lange werkdagen en mijn man werkt ook nog. We zouden het CADO niet meer kunnen missen."

Marina Ooms, zelfstandig pedicure en schoonheidsspecialiste, en mantelzorger uit Vosselaar

Respect voor eigen krachten en mogelijkheden

“Cliënten in de jeugdhulp willen zelf de regie over ‘hun hulpverlening’ in hun leven kunnen voeren. Ze willen zelf kunnen (blijven) bepalen wat die hulp kan of moet inhouden, hoe ze moet verlopen en wanneer ze eventueel moet eindigen. Ook ouders willen nauw betrokken blijven bij de hulpverlening, zelfs al gaat het over een door de jeugdrechter opgelegde hulpverlening.

Als professionele hulpverleners moeten we alles doen om die wens van de jongeren en hun ouders te respecteren. We moeten daarom proberen om de cliënt en zijn context te versterken. Cliënten willen respect voor hun eigen krachten en mogelijkheden. Hulpverleners moeten hier vindingrijk en creatief mee omgaan. Het is van het grootste belang om dit bij het verstrekken van hulpverlening geen moment uit het oog te verliezen.”

Jean-Pierre Vanhee, algemeen directeur Intersectorale Toegangspoort Integrale Jeugdhulp

De Wissel kiest voor begeleiding in eigen context

“Jongeren en gezinnen verbonden houden met de maatschappij”

“In de Wissel, waar Centrum Molenmoes deel van uitmaakt, begeleiden we meisjes van 14 tot 21 jaar. Meestal worden ze bij ons geplaatst door een jeugdrechter. Zowel de meisjes als hun gezinnen zitten vaak al langere tijd in de hulpverlening. Het zijn meisjes met talrijke ‘breuken’: thuis is er iets gebroken, op school loopt het fout, de zoektocht naar geschikte hulp loopt moeilijk en dikwijls gaat het van kwaad naar erger. Zelf ervaren het gezin en het meisje het alsof ze er niet meer bij horen. Als maatschappij riskeren we er ook zo naar te kijken.

Met acht andere jeugdvoorzieningen maakt de Wissel deel uit van Cano Vlaanderen. Ons doel is om jongeren en hun gezin zoveel mogelijk te begeleiden in de eigen context. Wij doen een beroep op de krachten en de talenten van de jongeren en de gezinnen en zoeken vanuit die positieve benadering naar oplossingen. Een uitdrukkelijke keuze overigens ook van het nieuwe decreet Integrale Jeugdhulp.

Wat houdt onze opdracht dan in als voorziening? Verbinden, netwerken ondersteunen om vol te houden. Een voorbeeld? Als een jongere niet aardt op school, zwaar spijsbelt en moeilijk gedrag vertoont, zou een antwoord kunnen zijn de jongere van de school te halen, residentieel in de

jeugdzorg op te nemen en hem of haar dus volledig uit de bestaande omgeving, uit de maatschappij te halen. Daarmee verliest de jongere de steun en binding die er nog wel was: enkele leerkrachten die het nog wel zagen zitten, een mama of papa die alles deden om het toch vol te houden, vrienden en vriendinnen op school die er wel nog waren. Zo installeren we zelf breuken.

Het Cano-denken kiest voor een radicaal andere aanpak. Wij gaan in gesprek met de school, met de leerkrachten en ouders, met andere ondersteunende personen. We hebben het niet over stoppen, maar gaan na wat er nodig is opdat deze jongere toch in zijn school, in zijn omgeving, zou kunnen blijven. Zo kan blijken dat vijf dagen op school voor niemand haalbaar is, noch voor de jongere, noch voor de leerkrachten. Wel, dan kan een afspraak gemaakt worden dat de jongere tijdens een eerste periode drie dagen per week naar school gaat en twee dagen naar ons dagcentrum Centrum Molenmoes in Wezemaal. Een win-winsituatie waar iedereen zich goed bij voelt. De jongere kiest ervoor, de school kan op onze hulp rekenen en wij weten dat ook de school ervoor gaat. We versterken elkaar vanuit onze eigen competenties. Breuken worden vermeden. De maatschappij blijft haar rol opnemen. Dat maakt duurzame oplossingen mogelijk.

Binnen het Centrum Molenmoes huizen diverse projecten die deze verbinding met de maatschappij als doel hebben. We kunnen een beroep doen op enthousiaste vrijwilligers en we werken samen met onze burens en met bedrijven. De burens hebben bijvoorbeeld geholpen bij de restauratie van een oude bakoven waar we nu geregeld samen brood bakken. En bedrijven komen bij ons in Wezemaal een teamdag doen op het uitdagende touwenparcours en ontmoeten er de jongeren, die hen ontvangen en beveiligen op het parcours. Dat zijn niet vanzelfsprekende, maar zeer menselijke ontmoetingen tussen onze jongeren en managers.”

Luc Deneffe, directeur de Wissel / Centrum Molenmoes

Samenwerking professionals en vrijwilligers geeft kwaliteit van zorg een boost

“De therapeutische kracht van de kleine goedheid”

“Meer dan 35 jaar heb ik gewerkt in Oikonde Leuven, een stichting die ondertussen bij decreet is opgegaan in ‘Pleegzorg Vlaams-Brabant en Brussel’. Ik heb er héél graag gewerkt. Om allerlei redenen, maar vooral omdat Oikonde altijd heel ‘breed-denkend’ was. In 1969 waren de stichters er al diep van overtuigd dat welzijnswerk en samenleving heel kort bij mekaar moesten gehouden worden. Oikonde stond voor professionele hulpverlening aan kwetsbare mensen, maar altijd ook met vrijwilligers of mensen van goede wil in steun. Heel concreet helpen, maar tegelijk ook actief meebouwen aan een meer zorgzame samenleving: dat was het evidente recept, het enige recept volgens mij dat betaalbare én duurzame zorg kan garanderen.

Oikonde Leuven was al buddywerking en netwerkvorming en vermaatschappelijking, jáááren voor die woorden werden uitgevonden. Sinds 1970 hebben honderden enthousiaste vrijwilligers in ‘de doorstromingshuizen’ of in ‘de huizen voor lang verblijf’ samengewoond met kwetsbare medemensen en met hen wel en wee gedeeld. Honderden volwassenen met een beperking vonden een thuis in een gastgezin of woonden zelfstandig maar met de veilige support van een vrijwilliger uit de buurt. En het Oikonde Nieuws

(in 2013 nog gedrukt op 3300 ex.) was het bindmiddel dat de hartslag van de samenleving registreerde, dat kritisch reflecteerde en mensen zin en smaak deed krijgen in vrijwilligerswerk.

Wat op mij het meest indruk heeft gemaakt is wat ik 'de therapeutische kracht van de kleine goedheid' ben gaan noemen. Of nog: hoe de gesmeerde samenwerking tussen professionals en (geselecteerde) vrijwilligers de kwaliteit van de zorg een boost en een turbo-effect kan geven. Dit heeft mij tot professionele nederigheid genoopt. Heling en welzijn en geluk bijbrengen is helemaal geen patent van beroepswerkers. Het belangrijkste woord dat in de van Dale staat – neem dat van mij aan – is het woord 'vertrouwen'. En om dat in volle diepte te kunnen ervaren en daaruit heling en geluk te puren: daarvoor heb je best een hoop andere mensen van goede wil en van goede kunnen nodig. Die humuslaag cultiveren is zonder meer de beste weg naar meer humaniteit.

Professionalisme is in de zorgverlening een zegen, en niet meer weg te denken. De zorg uitsluitend in handen geven van professionelen is dan weer economisch onhoudbaar, maar ook niet wenselijk. Échte vermaatschappelijking van de zorg kan je niet promoten vanuit budgettaire motieven, maar wel omdat het een koopje is.

Vermaatschappelijking gaat uit van de juiste idee dat ook empathie en zorgzaamheid in onze genen zitten, en dat een mens in wezen veel meer is dan een ego-burger. Aldus wordt vermaatschappelijking snel een koopje: ze heelt en streelt de kwetsbare medemens, ze maakt de samenleving opnieuw attractief en maatschappelijk, en ze maakt mensen die er hun tijd insteken op een merkwaardige manier 'te vrede' en gelukkig."

Eddy Van Tilt, welzijnswerker en auteur van het boek 'De schaduw van de Verlichting - De westerse worsteling met welzijn' (verschijnt voorjaar 2014 bij Pelckmans).

Gezondheid is iets van ons allemaal

“Gezond zijn is volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heel wat meer dan enkel ‘niet ziek zijn’. Het is ‘een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn’.

Kansen op gezond leven vinden we in elke dagelijkse omgeving. Op school of op het werk, in het dorpsrestaurant, in de kinderopvang, op het veilige voetpad of thuis in het rookvrije gezin. Maar ook in het dienstencentrum, het sociaal huis, het woon- en zorgcentrum, het buurtwerk, de thuishulp. Samen kunnen we zorgen voor een toegankelijk en gezond aanbod en elkaar ondersteunen in een gezonde levensstijl.

Al meer dan 200 Vlaamse gemeenten ondertekenden het charter om een Gezonde Gemeente te worden. Alle sectoren dragen hun gezonde steen bij: van een gezond woonbeleid over een gezonde mobiliteit tot een gezond jeugd- en seniorenbeleid. Van de speelpleinbegeleider tot de mantelzorger, van de vrijwilliger tot de dementieconsulent. Gezondheid is iets van ons allemaal. Lokale besturen zetten de trend in: van een lokaal gezondheidsbeleid naar een lokaal gezond beleid!”

Bruno Buytaert, senior stafmedewerker Gezonde Gemeenten bij het VIGeZ

